ספר הקנה — ענין יבום וסודותיו

ענין יבום וסודותיו.

וגם אמר כי ישבו אחים יחדיו וכו' ונתעוררו חז"ל לומר מצות עשה לייבם אשת אח שמת בלא בנים בין מן הארוסין בין מן הנשואין אם מת אחיו בלא זרע של קיימא שנאמר ובן אין לו יבמה יבא עליה, ומדכתיב יחדיו למדו שהיה להם ישיבה אחת בעולם אבל מת ואח"כ נולד לו אח אינו נקרא אחיו ליבום וחליצה.

אל"ר מאי האי וכי אם ישתוק מיחדיו אינו יודע שבעינן ישיבה אחת בעולם הא ישבו כתיב ואם אינם בעולם אחד איך יאמר ישבו והלא האחד מת קודם בא אחיו ואין כאן ישיבה וא"כ יחדיו ל"ל, אלא ע"כ יחדיו בא לומר יחדיו בעיר אחת לאפוקי שאם היה זה בעיר אחת וזה בעיר אחרת אינו מיבם.

אל"ב ובכ"מ שהוא אינו אחיו.

אל"ר א"כ גזירת הכתוב הוא ותו רבא הבקי בבריאת אדם יליף אחוה אחוה מבני יעקב ואמר מה להלן מן האב אף כאן מן האב לאפוקי אחים מן האם דלא ראה רבי שחקות וטיולים שאמרו והעומדים אצלם שם שמו יד לפה וברוך שהשוה דעתם ואם היו אחים מן האב בעבור שהיו כולם בני אב אחד לא בא למעט אחים מן האם שבני אם אחד לא אחים מן האם הם וכן כולם לא אפשר להם לומר בני ד' אמהות אחים אנחנו שהרי שקר הוא שלא היו אחים מצד האם, ואם נבא מצד הסברא הלא אחים מן האם הם אחים בוודאי אבל אחים מהאב הוא ספק, ועוד אם תאמר שהוא סיני אמור לי למה בחר הקב"ה את האב והלא האם יש לה צער בנים יותר ויותר מן האב, ואם הדבר כן שאינה נחשבת לכלום למה שקלה הקב"ה בכבוד ובמורא כמו האב, ולמה התיר אשת אחיו שהיא ערוה אחר מות אחיו ונראה שנתבטל הערוה אחרי המות וא"כ יש אשת אביו שאינה אמו אחר מות אביו שאינה ערוה אחר המות.

והעד ב' אחיות אשה בחיי אחותה ערוה ואחר מותה נתבטל, ועכשיו דיש לנו שני עדים יש עוד אחות אביו אחר מיתת אביו שאינה דודתו וכל העריות כולם ואם השם רוצה בכך חז"ל מה ראו ואמרו דברים שלא גזר השם עליהם, הם גוזרים ואם תרד עליהם בדרך הסוד לא תוכל לעמוד עליהם על רגליך שאם אבא לגלות כל עקרו יזדעזעו כל איבריך וכל עצמותיך, אשאלך והודיענו אם המצוה באה להחזיר נפש אחיו למה לא חס הקב"ה להחזיר כל הקרובים של העריות אחרי המות בתורת חיוב כמו אשת אח, ועד שישאנה אחיו ישאנה אביו ואין לומר שלא יחזיר את בנו פעמיים כי יאיר עינינו אדם הראשון בזה שהחזיר את בנו פעמים הבל זה שת זה משה, יתברך שמו של הקב"ה איך הניח לאדה"ר והאריך כ"כ שנים שחטא פעמיים בג"ע וחוצה לה, ולא היה לומר לקין בא אל אשת אחיך ויבם אותה כאשר עשה יהודה, וא"ת לא רצה שת לצאת מקין שהיה רשע יותר היה אדם רשע מקין שאדם נצטווה שלא לעבוד ע"ז ועבד וקין עדיין לא נצטווה על הרציחה כ"ש שקין הרגו להבל בדין שנתחייב ואל אמונה ואין עול (עיין בפליאה לספר בראשית), ושמא תאמר שאשת הבל היא אחותו של קין אין להקפיד שהרי הם אומרים אין אחיות נתפש באם, וא"ת בעריות יש אחוה מן האם אשוב לשאול מה ראה קב"ה לחלק אחי האם לחלקים ולומר ביבום אינם אחים ובעריות הם אחוה, ועוד אם המת היה צדיק ומעולה מן היבם אלא שיש לו עון שצריך לחזרה.

והיבם רשע עובר על כל התורה יצא זה הצדיק מכח הרשע, ועוד אם יש לו בן והוא בן חודש וזה העני צריך לחזור למה לא ייבם אחיו אבל ימתינו לבנו עד היותו בן י"ג שנים לישא אשה ויחזיר את אביו ויצטער נפש העני אביו כ"כ עד שיהא בנו בן י"ג שנה, וא"כ אפי' יש לו בנים יגזור הקב"ה לייבם שלא יצטער הנפש הלא אמרו אין מלינים המת כי שמא ימצא מקום מנוחה שאינו שוכן בהיות הנפש חוץ מהגוף והגוף לא נכנס בקבר, וא"כ ר' אין אני מפויס לא מדבריך ולא מדברי חז"ל כי ההריסות מעצמם צועקות מתוך המצות.

אל"ב התמו שאלותיך א"ל ברוך ה' שאתה שואל אותי בזה שאני יודע שאבי דיבר על זו המצוה מ' יום ולא הספיק לומר רק סאה אחת הוא חלק אחד ממ' חלקים של זו המצוה ואז הייתי בן ו', ואם אפתח התוכל להקשיב אני מבטיחך שאין לך חלק ונחלה עמי בזו המצוה כי הוא ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים.

אל"ב עדיין החלב בין שיניך ושמעת מאביך קוצי מילין ואתה מתפאר בהם, ואשאלך ואם עלית בשאלתי אשים יד לפה ויותר לך אענה לך, ואמור לי בני מתי עלית על ראש הסולם הוא הסולם שחלם יעקב אבינו ל"ב אלפים מיל רוחב הסולם ואם עמדת בין האולם ולמזבח הוא מזבח שעקד אברהם ליצחק בנו והעלהו עולה, ואם ראית כל סוד עולם הוא סוד מן העולם ועד העולם סוף כל שמיטות עולם, ואם נסתכלת פני אריה אשר בו ע"ב גשרים המודדת בקו המדה הוא פני אדם כמה בין גשר לגשר, ואם קבלת סוד ואם ידעת פשר דבר מסודות החכמה וקוץ המחשבה וע"י תעלומה, ואם כ"ע הנמנע למחזי חזית, ואם כבוד הנורא ראית מה הנורא המקום הזה, ואם אור המתבודד מצאת ומשם אל המרכבה עלית, והלא שם י"ב אלף חלוצי צבא ואם לבד בבת אישון הגעת יגעת ולא מצאת וא"כ לעומק המרכבה לא ירדת וצורת המנורה שקדיה גביעיה כפתוריה ופרחיה מהם תצא תורה היא אספקלריא המאירה לא ראית, ואתה מתפאר בשאלתיך ואם אביך למד במ' יום סאה אחת ואני למדתי ב' סאה מה לא' עם הב'.

אל"ר אל תבהלני כי לא אבהל ואשיבך כמה השגתי, דע ר' שבבת אישון הגעתי והצצתי ולא נפגעתי ויגעתי ומצאתי.

ודע ר' שביום הכסא המתכסא בעור תחש מבין שני הכרובים המתנשאים בין ב' זרועות עולם בלחש שמעתי קול המדבר מקול מחצצים בין משאבים, וראיתי שני שערים סתומים והיו תואמים ויחדיו היו תמים אז בכבוד ובתפארת חתומים, ולשם צפיתי בצדיק יסוד עולם וכנ"י כלולה בסוד הנעלם וכאלו לקחתי מתנות שכליות לגולות עליות וגם תחתיות, ודע שברגלי המרכבה נתאחזתי בתוך אבני אש התהלכתי וראיתי נפלאות במראות הצובאות לבנות אדומות ירוקות ואדמדמות הם ד' מחנות שכינה המה וכל החיה למינה ופקחתי עיני לבאר דרכי השם הישרים והכל מפי אבי מפי משה מפי הגבורה ואתה מבהילני אם אפתח פי ולשוני בזו המצוה הלואי תוכל להקשיב אלא ענינה בתלמוד ושם אבארנה בעז"ה, א"ל ב' דע שכל דבריך מתוקים כדבש ונופת צופים אלא שהשמיני קשה וקב"ה בכל אשמורה שואג וארואלים צועקים ומלאכי שלום מר יבכיון על שנקצצו הנטיעות ורבו המסעות, ע"כ המצוה הזאת סתומה ואינה פתוחה, ואשאלך והודיעני מפני מה לא ייסר הקב"ה את החוטא כפי עוונו בפעם הראשון אבל יביאהו פעמיים וגם ג' עד שיצטרך להתיר גם ערוה והלא הרבה עונשים יש לפניו, וא"ת ראה הקב"ה שאין עונש אחר מעביר עוונו רק זה אין זה טעם מספיק, ועוד אע"פ שמשיב נפש אחיו בשעת הביאה עובר בלאו וכרת והנה יצא שכרו בהפסדו ואין להשיב השם מחל לו כי למה ימחול לו השם עונש רב לכתחילה בשכר מועט ואין זאת המצוה פתוחה כל עיקר רק אם יש לך כח תפתחנה ואם לאו אפתחנה אני: